nurima, ja oma teenistusse saatma hakanud. Inimene ei ole aga weel ammugi kõige loomu jõudega walmis, mis Taewaisa senna sisse on loonud.

Siin tahame aga tähelepanemist ükskinda wee juures käsile wõtta, ja mis tema põllumehele teeb, ilma käe töö, masinate ja laewade ajamises, mere ja järwede, kanalite peale waatamata.

Põllumehe wee tarwitus ei seisa ükskinda joomise, keetmise ja oma elajate ihu pubastamise wees, ei waid ka weel suuremal jaul taimede toitmises, weiksest rooskst kunni kõige suurema metsa puudeni. Ilma weeta saab maapind pea lagedaks liiwa kõrbeks, ja kalade elust ei wõi jutugi olla.

Taewast langeb tema, taewasse tõuseb tema, igaweses wahetuses. Wihm toidab küll meie rohtu ja wilja, annab hallikatele jõudu wett joogi tarwis ette tuua, meie peame teda kui Jumala andi tänuga wastu wõtma, aga wihma ette tuua ei ole mitte meie jõus ega wäes.

Nõuda mõtlesiwad esimesed inimesed ja nende järeltulijad, kui meie aga nende maade peale waatame, kus nemad loomu algusel ja esimese aasta sadades elasiwad, siis leiame, et need kohad liiwa kõrbeteks on saanud. See aeab meid järele mõtlemisega küsima: Kas maailma elu ise aegamööda paradiisi aiad koldaks kõrbeks ümbermuudab, wõi on see inimese oma süü? Kus on Ninewe, kus märamata suur Babilon? Eks nende asemed ole kõrbes.

Waatame nüüd kõige wanemate rahwade elu korda, siis näitab see meile niisugust lugu, et nende elu asemed aega mööda pidiwad kõrbeks ennast ümbermuutma.

Ümber hulkuja karjapidaja, kui tema järrelkäia põllumees wõtis igal pool looduse käest rikaliku annet wastu ja lõpis maa pinna jõud ühes kohas otsa siis läks ta teise paika. Suwel elas karjapidaja nii kaua orus, kui seal rohi kaswis, kuiwas ta seal ära, siis ronis ta oma karjaga mäe künkale, kus hallikad ja metsad robu halja õitsiwad, aga mets oli temale wastu meelt, et tema sees karja kaotajad kiskjad metselajad ennast warjasiwad, sellepärast püüdis ta igal pool karjamaad laastada ja metsa wähendada.

Põllu pidaja tarwitab ilma metsata maad oma wiljale, kus päikene igalt poolt peale paistab, aga nii kaotaja metsale ei ole ta kogunniste kui karjaga ümberhulkuja, sest mets annab põllumehele palkisid majade ehitamiseks, põllu riistade tegemiseks ja keedab tema toitu pehmeks, aga aega mööda nägi põllumees, et metsa alune seisnud maa temale enam wilja andis kui kurnatut maa pind, sellepärast laastas ta uut maad metsa alt põllumaaks juurde ja jättis wana põllu puhkama ja röowis enam ja enam metsa, ning tegi maapinda paljaks.

Niisugune amet on meie päewadeni Wene musta mulla pinna maa pidajate juurde jäenud. Ja esite kui abju kütte igal pool puudus, hakas rahwas ka metsast weedike lugu pidama teda hoidma ja kaitsma. Kesk Europa rahwade juures on metsa eest juba aasta sadade eest hoolt kantud ja teda kaitstud, aga meie Wene määratumas riigis kaotas teda iga üks, kunni wiimsed aastat wee ja puu nälga mojasse töiwad ja kroonu poolt käsu läbi raiskamisele tamm ette tehti. Ka Liiwi, Eesti ja Kuuramaal on wiimse sada aasta sees suurema jao suure maa põllu pidajaid metsa hoidma hakanud, aga talu rahwa juures ei ole seda weel suurt rentmaade peal leida, waid nemad mõtlewad, et Jumala metsa iga üks oma tahtmise järele tarwitada ehk raisata wõib. (Kõige enam wetsa raiskawad meie Baltikubermangudes linnad, ja mõisades wiina kõgid ja wiimsel ajal raudtee, mitmed müisiwad oma metsa puid ka wõerale maale.)

Iga üks teab, et metsast lageda kõwa maa ehk karjast tallatut maapind wet oma sisse ruttu ei ime, mispärast wesi kohe ära woolab ja jõede madala kohtades birmsad uputuse kahju sünnitab, mispärast seda bäda Europas tihti ette tuleb, aga ennemal ajal imes metsa sambla kord ja kobe maa wee kohe oma sisse ja saatis teda aegamööda õhuruumi hallikate ehk maa põhja weel mere poole, aga sellegi pärast antakse metsale mitmes kohas weel wäbe wihma sünnitamise anu ja seda selle pärast, et meie maal kõige suuremad wihma sünnitajad pääwa pöörded on, kust weega